ئىستىقبال سەۋدالىرى

(مەھمۇت سىجاڭنىڭ چەتكە چىقىپ كېتىشىنىڭ ئالدى ـ كەينىدە)

مۇھەممەت ئىمىن قۇربانى

ئېلكىتاب ياسىغۇچى : <<ئۇيغۇر ئېلكىتاب گۇرۇپپىسى>>دىن ئۇيغۇر ئوغلى
ئېلكىتاب تارقاتقۇچى : ئۇيغۇر ئېلكىتاب تورى
www.uyebook.com ياكى www.uyebook.cn
ماتېرىيال مەنبەسى : ئورخۇن ئۇيغۇر تارىخى تور بېتى
http://www.orkhun.com
تورغا يوللىغۇچى : ئورخۇن ئۇيغۇر تارىخى تور بېتىدىن niyazdixan ئەپەندى

ئىستىقبال سەۋدالىرى

(مەھمۇت سىجاڭنىڭ چەتكە چىقىپ كېتىشىنىڭ ئالدى ـ كەينىدە)

مۇھەممەت ئىمىن قۇربانى

1937 ـ يىلى شىنجاڭ خەلقى بولۇپمۇ قەشقەر خەلقى ئۈچۈن تازىمۇ ياراشمىغان بىر يىل بولدى ، ھاۋانىڭ باشقا يىللارغا قارىغاندا قاتتىق سوغۇق بولۇشى خەلق ئاممىسىغا ئېغىر كۈلپەتلەرنى ئېلىپ كەلدى . بۇنى ئاز دېگەندەك ، كىشىلەر قەلبىنى ۋەسۋەسىگە سالىدىغان خەۋەرلەر كەينى ـ كەينىدىن تارقالدى . بۇ خەۋەرلەرنىڭ بىرى ، قەشقەردە تۇرۇشلۇق ئۇيغۇر ئاتلىق قىسىم 6 ـ دىۋىزىيە قوماندانى مەھمۇت سىجاڭنىڭ جاللات شېڭشىسەيى تەرىپىدىن ئۈرۈمچىگە چاقىرتىلىشى ئىدى . مەھمۇت سىجاڭ ئۈرۈمچىگە كېتىپ قايتىپ كەلمىگۈدەك دېگەندەك خەۋەرلەر بىردىنلا قەشقەر شەھىرىنىڭ بۇلۇڭ ـ پۇچقاقلىرىغا تارقىلىپ ، كىشىلەرنىڭ يۈرىكىگە سوغۇق سۇ سېپىلگەندەك بولدى . گەرچە بۇنداق چاقىرتىلىشنىڭ مەزمۇنىدىن ئۇنىڭ سىجاڭلىق ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىنىدىغانلىقى ئاشكارىلانمىغىنى بىلەن ، ئۇنىڭ ھەربىي قوشۇنىدىن ئايرىلىدىغانلىقى ھەممە ئۇنىڭغا قانداقتۇر بىر خىل شۇملۇقنىڭ يېقىنلاپ كېلىۋاتقانلىقى ئېنىق بىلىنىپ تۇراتتى . چۈنكى ، ئۇنىڭدىن بۇرۇن نۇرغۇن كىشى مۇشۇنداق چاقىرتىلىش ئارقىلىق قەتلى قىلىنغاندى . خەلق ئۆزلىرىگە " تېرەك " دەپ تونۇپ

كەلگەن كىشىلەردىن 1 ـ قېتىمدا ، 1 ـ بىرىگادىدىن سالىھ لۈيجاڭ بىلەن مۇئاۋىن لۈيجاڭ ھەمدەم بەگ ھاجى ، 2 ـ بىرىگادىدىن لۈيجاڭ پازىل بەگ بىلەن مۇئاۋىن لۈيجاڭ توختى ئاخۇن قاتارلىقلار مۇشۇنداق ئۇسۇل بىلەن ھەربىي قوشۇندىن ئاپىرىۋېتىلگەنىدى . بۇ تۆت كىشى قۇمۇل قوزغىلىڭى ۋە ئۇنىڭ جەنۇبىي شىنجاڭدىكى كۈرەش يالقۇنىنى تونۇشتۇرغۇچىلار بولۇپ ، قۇمۇلدىن تارتىپ قەشقەرگىچە بولغان ئارىلىقتىكى كەڭ ۋادىدا زالىم جىنشۇرېن ئىستىبداتىغا قارشى ئۇرۇشلاردا ، شۇنىڭدەك ، باسقۇنچى ماجوڭيىڭغا قارشى كۈرەشلەردە جانپىدالىق بىلەن كۈرەش قىلغان ھەمدە قوزغىلاڭچى كۆچلەرنى باشلاپ ، خەلقنىڭ نومۇس ۋە ئىپتىخارىغا مۇناسىۋەتلىك زورلۇق زومبۇرلۇقلارغا دادىل قارشى تۇرغان قەھرىمانلار ئىدى .

قۇمۇل قوزغىلىڭىنى قوزغاپ چىققان باش ئاۋانگارتلاردىن سالىھ دورغا بىلەن پازىل دورغا ۋە تۆمۈر سىجاڭنىڭ قول ئاستىدىكى ئاتاقلىق سەركەردىلەردىن بولغان ھەمدەم بەگ ھاجى بىلەن توختى ئاخۇن 6 ـ دىۋىزىيە قۇرۇلغاندا يۇقىرىقى ئىككى بىرىگادىنىڭ بىرىگادىرلىق خىزمىتىگە مەسئۇل قىلىنغانىدى ، لېكىن بۇلارنىڭ رەھبەرلىكىدىكى جەڭچىلەر ماجوڭيىڭ باندىتلىرىغا قارشى ئۇرۇشتا پەۋقۇلئاددە كېمىيىپ كەتكەنلىكتىن ، ئىككى بىرىگادىدا پەقەت بىرنەچچىلا ئادەم قالغانىدى .

1936 ـ يىل 3 ـ ئايغا كەلگەندە ، بۇ " قورچاق بىرىگادا " ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ ، بۇ تۆت باشلىق مەمۇرىي خىزمەتكە ئورۇنلاشتۇرۇلدى ، بۇ كىشىلەردىن قۇمۇللۇق سالىھ دورغا ئاقسۇ ۋىلايىتىگە ۋالىيلىققا تەيىنلەندى ، قۇمۇللۇق پازىل دورغا پىچان ناھىيىسىگە ھاكىم قىلىندى ، توقسۇنلۇق مۇئاۋىن لۈيجاڭ ھەمدەم بەگ ھاجى شايار ناھىيىسىگە ھاكىم قىلىندى ، توقسۇنلۇق مۇئاۋىن لۈيجاڭ توختى ئاخۇن قەشقەردە قۇرۇلغان قارا كالتەكلىك پولتسىيە (ساقچى) ئىدارىسىگە باشلىق قىلىندى ، ئۇزاق ئۆتمەيلا بۇ كىشىلەر شىڭشىسەي تەرىپىدىن ئۇرۇمچىگە چاقىرتىپ كېتىلدى .

2 ـ قېتىمدا دىۋىزىيەنىڭ قەھرىمانى بولغان پولات تۈەنجاڭ چاقىرتىپ كېتىلدى . پولات تۈەنجاڭ تۇرپانلىق كىشى بولۇپ ، تۇرپان قوزغىلىڭىدىن بۇرۇن خاڭدا ئىشچى بولۇپ ئىشلىگەن . ئۇ تۇرپاندا ئىنقىلاپ پارتلىغاندا ، ئىشچىلارنى تەشكىللەپ خاڭنى ئىدارە قىلغۇچى ئەزگۈچىلەر ئۈستىدىن ئىسيان كۆتۈرۈپ غەلىبە قازانغان ۋە تۇرپاندىكى بارلىق ئۇرۇشلاردا ، جىمسادىكى قانلىق كۈرەشلەردە بولۇپمۇ ماجوڭيىڭغا قارشى كۈرەشلەردە ئىنتايىن باتۇرلۇق كۆرسەتكەنىدى . 6 ـ دىۋىزىيە تەشكىللەنگەندە ئۇ يەكەندە تۇرۇشلۇق پولكنىڭ باشلىقى بولغان ھەمدە ئالدىنقى سەپ ئاتالغان يەكەن دەرياسىنى قوغداشتا قاراۋۇللۇق ۋەزىپىسىنى ناھايىتى ياخشى ئورۇندىغانىدى . 1936 ـ يىلغا كەلگەندە ، ئۇ يەكەندىكى 34 ـ پولكتىن قەشقەردىكى 32 ـ پولكقا يۆتكىلىپ ، بۇ پولكقا

باشلىق بولۇپ تەيىنلەندى . ئۇ قەشقەرگە يۆتكىلىپ ئۇزۇن ئۆتمەيلا ، شىڭشىسەي تەرىپىدىن ئۈرۈمچىگە چاقىرتىلىپ قوشۇندىن ئايرىۋېتىلدى .

3 ـ قېتىمدا ، باش شتابدىن باش كاتىپ نىزامىدىن ئەپەندى ، تەرجىمە باشقارمىسىنىڭ باشلىقى ئەييۇپ بەگ ، ھەربىي سوت باشقارما باشلىقى ئابدۇل مۆمىن ھاجى ، مۇئاۋىن باش شتاب باشلىقى نېمىتۇللا خەلفەت قاتارلىق كىشىلەر شىڭشىسەي تەرىپىدىن ئۈرۈمچىگە چاقىرتىپ كېتىلدى .

بۇلاردىن نىزامىدىن ئەپەندى كۇچارلىق بولۇپ ، شۇ مۇھىتتىكى زىيالىيلاردىن بولۇش سۈپىتى بىلەن تۆمۈر سىجاڭغا ماسلىشىپ كۇچانىڭ ئازاد بولۇشىغا كۈچ چىقارغان ھەمدە ئاقسۇ (جام) ، مارالبېشى (تۇمشۇق) لاردىكى ئۇرۇشلاردا خىزمەت كۆرسەتكەن ، كېيىنكى كۈنلەردە قەشقەردە تۆمۈر سىجاڭغا باش كاتىپ بولۇپ ئىشلىگەن .

ئەييۇب بەگ باي ناھىيىسىدىن بولۇپ ، خەنزۇچە ئوقۇغانلىقى ئۈچۈن ياڭ زىڭشىن ، جىنشۇرىن دەۋرىدىكى بىلىملىك كىشىلەردىن ھېسابلىناتتى ، ئۇ ئۇلۇغچات قاتارلىق ناھىيىلەرگە ھاكىم بولغان كونا ئەمەلدارلاردىن بولسىمۇ ، لېكىن سەبدىشى ياقۇپبەگ لاۋسىلارغا قارىغاندا ئاڭلىق ئىدى . كېيىنكى كۈنلەردە ئىنقىلابتا خىزمەت كۆرسەتكەن ۋە خوجىنىياز ھاجى قېشىدا جەنۇبىي شىنجاڭ مۇھاپىزەت قوماندانلىق شتابىدا بىر مەزگىل خىزمەت قىلغان ، 1933 ـ يىل 9 ـ ئايدا قەشقەر ۋىلايىتىگە ۋالىي بولۇپ تەيىنلەنگەن ، كېيىن 6 ـ دىۋىزىيەدە تەرجىمە باشقارمىسىنىڭ باشلىقى بولۇپ ئىشلىگەن .

بۇ پېشقەدەملەر ئۈرۈمچىگە چاقىرتىلىپ كېتىش بىلەن بىرگە ، ئۇلارنىڭ ئورنىغا مەخسۇس تەربىيىلەنگەن " يېڭى قانلار " بېكىتىلگەندى .

شەرت ـ شارائىتنىڭ ئۆز رايىغا مايىللىشىۋاتقانلىقىنى سەزگەن شىڭشىسەي 6 ـ دىۋىزىيىنى ئۆزى خالىغانچە باشقۇرۇش ئۈچۈن ، مەھمۇت مۇھىتىنى 6 ـ دىۋىزىيىدىن ئايرىتىش يولىدا ھەر خىل چارە ـ تەدبىرلەرنى قوللاندى .

1 ـ قەدەمدە دېۋىزىيە باش شتاب ئاپپاراتىنى قىسقارتماقچى بولدى ، مەھمۇت سىجاڭنىڭ قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ گارنىزون مۇئاۋىن قوماندانلىقىنى تۇتقا قىلىپ تۇرۇپ ، ئۇنىڭ يېڭشەھەردىكى گارنىزون قوماندانلىق شتابىغا قايتىپ چىقىشنى ، دېۋىزىيە شتابىنى گارنىزون قوماندانلىق شتابى

بىلەن بىرلەشتۈرۈشنى ئوتتۇرىغا قويىدى .

2 ـ قەدەمدە 6 ـ دىۋىزىيەگە قاراشلىق 1 ـ ، 2 ـ ، 3 ـ ، 4 ـ بولكلارنى 31 ـ ،32 ـ ،33 ـ، 34 ـ پولكلارغا ئۆزگەرتىپ ، بۇ پولكلارنى 6 ـ دىۋىزىيە تەركىبىدىن ئاجرىتىۋەتمەكچى ياكى بولمىسا ئۈرۈمچىگە قاراشلىق بىۋاستە پولك ياكى مۇستەقىل پولك قىلىپ تەشكىللىمەكچى بولدى . شېڭشىسەي بۇ ئىشنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ، ھەربىر پولكقا تامغا ئەۋەتتى ، بۇ تامغىلاردا " 6 ـ دىۋىزىيەگە قاراشلىق " دېگەن خەت ئېلىپ تاشلانغانىدى .

لېكىن مەھمۇت سىجاڭ بۇ ھەرىكەتلەرگە قەتئىي قارشى چىقىپ ، 6 ـ دىۋىزىيە تەشكىلىنى ساقلاپ قالدى . بۇنىڭ بىلەن ئۈرۈمچى دائىرلىرى پولك تامغىلىرىنى قايتىدىن يەكۈنلەشكە ۋە دىۋىزىيە شتابىنىڭ ئورنىنى ساقلاپ قېلىشقا مەجبۇر بولدى . ئىش مۇشۇ خىلدا بولغان بولسىمۇ ، شېڭشىسەي يەنىلا ئۆز ھوقۇقىنى يۈرگۈزۈپ ، دىۋىزىيە باشقارمىلىرىنىڭ دەرىجىسىنى گارنىزون قوماندانلىق شتابىدىن بىر دەرىجە تۆۋەنلەتتى ، كادىرلارنىڭ مۇئاشىنى بىر دەرىجە چۈشۈرىۋەتتى ، 1935 ـ يىلى يولغا قويغان قوشۇنلارنىڭ شتاتىنى رەتلەش چارىسىنى 1936 ـ يىلى يەنە قايتا قوللىنىپ ، بىرنەچچە خىل قىسىمنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ پولكتىكى ئەسكەرلەرنىڭ سانىنى 720 دىن 610 غا قىسقارتتى .

ئەمدى نۆۋەت مەھمۇت سىجاڭغا كەلگەندى . بۇ قېتىم مەھمۇت سىجاڭ ئۈرۈمچىگە كۆرۈنۈشتە يۇقىرى دەرىجىلىك رەھبەرلەر بىلەن كۆرۈشۈش ۋە ئۇلار بىلەن بەزى مەسىلىلەرنى مۇزاكىرىلىشىشكە چاقىرتىلغان بولسىمۇ ، لېكىن بۇنداق چاقىرتىلىشتىن خەۋەر تاپقان قەشقەر خەلقى بۇ چاقىرتىلىشنىڭ كەينىگە قانداقتۇر بىر خىل شۇملۇقنىڭ يوشۇرۇنغانلىقىنى دەرھال پەرەز قىلىپ يەتتى ۋە بۇنىڭغا قاتتىق نارازىلىق بىلدۈرۈشكە باشلىدى ، خەلق ئىچىدە ، شېڭشىسەي مەھمۇت سىجاڭنى قەشقەردىن ئېلىپ كەتسە ئۇنىڭ ئورنىغا ئۆزىنىڭ تەربىيلىگەن ئادەملىرىنى بېكىتىپ ، مەھمۇت سىجاڭنىڭ ئۆزىنىمۇ ئۇ رەھبەرلىك قىلىۋاتقان قوشۇننىمۇ پالەچ ھالغا چۈشۈرۈپ قويىدۇ ، يەنىلا بىز يامان كۈنگە قالىمىز دېگەنگە ئوخشاش گەپلەر يامراپ كەتتى .

مەھمۇت مۇھىتى شېڭشىسەينىڭ 6 ـ دىۋىزىيەگە ئىشلەتكەن تۈرلۈك ھىيلە ـ نەيرەڭلىرىنى بولۇپمۇ 6 ـ دىۋىزىيىنى قورالسىزلاندۇرۇش ئۈچۈن ئوتتۇرىغا قويغان " كونا قوراللارنى يېڭىلاش " سىياسىتىنى كۆرۈپ ، ..... (sic)

سۈيىقەستنى ئېچىپ تاشلىدى . قەشقەر خەلقى بۈنىڭغا بارىكاللا ئېيتىشتى . لېكىن شىڭشىسەي ئۆزىنىڭ رەزىل مەقسىتىگە يېتىش ئۈچۈن ، چاقىرىق- تېلېگراممىلارنى كەينى- كەينىدىن ئەۋەتىشكە باشلىدى ، خەلق بىر تەرەپتىن ئەندىشە قىلسا ، يەنە بىر تەرەپتىن قاتتىق غەزەپلەندى . ئاخىرى قەشقەر خەلقى ئۆز ئىشلىرىنى تاشلاپ كوچىلارغا چىقىپ نامايىش قىلدى . نامايىشچىلار ئىچىدە ئىدارە جەمئىيەت ئورۇنلىرىدىكى خىزمەتچىلەر ، مەكتەپلەردىكى ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچىلار ، ھۈنەرۋەن ، كاسىپلار ھەتتا دېھقانلارمۇ بار ئىدى . نامايىشچىلار قوشۇنى ساھەلەر بويىچە رەتلىك تىزىلغان ھالدا ، ئالدىن تەييارلانغان پىلاكات ۋە بايراقچىلارنى كۆتۈرۈشۈپ باش شتاب ئالدىكى چوڭ سەيناغا كېلىپ ، " مەھمۇت سىجاڭنىڭ ئۈرۈمچىگە بېرىشىغا قوشۇلمايمىز ! بۈيرۇق ئەمەلدىن قالدۇرۇلسۇن !! ...." دەپ توۋلىشاتتى . ئوقۇغۇچىلارنىڭ دۇمباقلىرىنىڭ ساداسى ، ئوقۇغان ناخشىلىرى ، ئىدارە - جەمئىيەت خادىملىرىنىڭ شوئار سادالىرى ، ئاددى پۇقرالارنىڭ " بىز ئۇنى بارغۇزمايمىز دەپ يىغلىغان يىغا ئاۋازلىرى سەينانى بىر ئېلىپ كۆككە كۆتۈرۈلەتتى . " يۇمىلاق شەھەر "دەپ ئاتالغان بۇ قورغانچە ھەركۈنى سەھەردە تاڭ ئېتىشى بىلەنلا توپ - توپ بولۇپ كەلگەن كىشىلەر بىلەن لىق تولاتتى ، كىشىلەرنىڭ شوئار سادالىرى بۇ قورغانچىنى زىل - زىلىلىگە كەلتۈرۈۋەتتى . نامايىشچىلار قوشۇنى قەلئە دەرۋازىسىدىن كىرىپلا باش شتاب ئالدىغا كېلىپ ،ئۈنلۈك ۋە قايغۇلۇق ئاۋازدا مەھمۇت سىجاڭغا كۆڭلىدىكى سۆزلەرنى قىلىشاتتى ، ئوقۇغۇچىلار بولسا " ئازادلىق يولىدا سۈدەك ئاقتى بىزنىڭ قېنىمىز ..... " دېگەن مەزمۇندىكى غەزەللەرنى ئوقۇيتتى ، بۇنى ئاڭلىغان كىشىلەر قاتتىق تەسىرلىنىپ ئۈن سېلىشىپ يىغلاپ كېتەتتى . ئوقۇغۇچىلارنىڭ قوللىرىدىكى لەۋھەلىرىنى ئېگىز كۆتۈرۈلگەندە ، ئۇنىڭغا يېزىلغان " باغۇەننىڭ باغنى تاشلاپ كېتىشىنى خالىمايمىز ...." دېگەن قۇرلار كۆزگە تاشلىناتتى . ناتىقلارنىڭ ئاجايىپ بەدىئىي سۆزلەر بىلەن سۆزلىگەن نۇتۇقلىرى جاراڭلايتتى . نۇتۇق ۋە شېئىر - دېكلاراتسىيەلەرنىڭ ئومۇمىي مەزمۇنى يەنىلا مەھمۇت مۇھىتىنىڭ ئۈرۈمچىگە بېرىشىنى توسۇشتىن ئىبارەت ئىدى ، خەلقنىڭ ئۆزىگە بولغان كۈچلۈك ئەقىدە - ئىخلاسىدىن قاتتىق تەسىرلەنگەن مەھمۇت مۇھىتىنىڭ كۆزىدىن ئىختىيارسىز ياشلار تۆكۈلدى ....

مەھمۇت سىجاڭ كۆپچىلىككە " مەن ھەربىي ئادەم ، بۇ چاقىرىق ھەربىي بۇيرۇق ، شۇڭا مەن بۇيرۇققا ئەمەل قىلىشىم كېرەك ، بۇيرۇقنى ئىجرا قىلىشنىڭ ئۆزى ھەربىي قائىدە - تۈزۈم ھەم مېنىڭ بۇرچۇم ، ۋەزىپەم . ئۈرۈمچىگە بارسامۇ پات يېقىندا قايتىپ كېلىمەن ، بۇنىڭ ئۈچۈن خەلقنىڭ مەندىن غەم قىلىشىنىڭ ھاجىتى يوق " دەيتتى .

بىراق خەلق مەھمۇت سىجاڭنىڭ ئۈرۈمچىگە كەتسە ھامىنى قايتىپ كەلمەيدىغانلىقىنى پەملەپ ، ئۇنىڭ كەتمەسلىكىنى تىلەپ تېخىمۇ چىڭ تۇرۇۋالاتتى .

مەھمۇت سىجاڭ خەلققە تەسەللى بېرىپ : " سىزلەرنىڭ پىكىر تەلەپلىرىڭىزلارنى يۇقىرىغا مەلۇم

قىلاي ، بەلكى يۇقىرى پىكىر - تەلەپلىرىڭىزلارنى قوبۇل قىلىپ قالار ، ئۇنىڭغىچە خاتىرجەملىك بىلەن كۈتۈپ تۇرغايسىزلەر دەپ كىشىلەرنى قايتۇراتتى . نامايىشچىلار يەنە تەلەپ خەتلىرىنى يېزىپ كېلىپ ، ئۇنى مەھمۇت سىجاڭغا بېرىپ بۇنى سىجاڭنىڭ يۇقىرىغا مەلۇم قىلىشىنى تەلەپ قىلاتتى ، قورغانچىدا ئۇنلۇك شوئارلار توۋلىنىپ تۇراتتى . نامايىشچىلار يەنە ۋالىي مەھكىمىسىگە بېرىپ ۋالىي بىلەن كۆرۈشۈپ ، ۋالىيغا مەھمۇت سىجاڭنىڭ ئۈرۈمچىگە بېرىشىغا نارازىلىق بىلدۈرۈلگەن خەتلەرنى سۇنۇپ ، ۋالىينىڭ ۋەدىسىنى ئالغاندىن كېيىن ، بەزىلىرى مەپە ، بەزىلىرى ئات - ئۇلاغلىرى بىلەن ، كۆپ ساندىكىلىرى بولسا قاتار تىزىلغىنىچە پىيادە مېڭىپ يېڭىشەھەرگە باراتتى-دە ، گارنىزون قوماندانى لوبىن بىلەن كۆرۈشۈپ ، ئۇنىڭغا يېزىپ كەلگەن نارازىلىق خەتلىرىنى سۇنۇپ ، ئۇنىڭدىن مەھمۇت سىجاڭنىڭ ئۈرۈمچىگە بارماسلىقىنى تەلەپ قىلىشاتتى ھەمدە بۇ يەردىن قايتىپ تېلېگراف ئىدارىسىگە بېرىپ ئۈرۈمچىگە نارازىلىق تېلېگراممىلىرىنى ئەۋەتىشەتتى .

بۇنداق نارازىلىق نامايىشلىرى قەشقەرنىڭ كونا شەھەر ، يېڭىشەھەر ، ناھىيىلىرىدە ئەۋج ئېلىپ قالماستىن ، بەلكى ئاتۇش ، پەيزاۋات ، يېڭىسار ھەتتا يەكەن ، مەكىت قاتارلىق جايلاردىمۇ ئەۋج ئېلىپ كەتتى ، پۈتۈن يۇرت كىشىلىرى قوزغىلىپ يولنىڭ ئۇزۇن بولۇشى ، ھاۋانىڭ سوغۇق بولۇشىغا قارىماي ، ئات - ئېشەك ، ھارۋىلىرى بىلەن توپ - توپ بولۇپ قەشقەر شەھرىگە كېلەتتى ، بۇ ھەرىكەت يېرىم ئايغىچە داۋام قىلغانىدى . كونا شەھەر بىلەن يېڭى شەھەردىكى ئەمەلدارلار ئەمدىلا بىر توپ نامايىشچىلار قوشۇنىنى ئۇزۇتۇپ بولسا ، يەنە بىر توپى كىرىپ كېلەتتى ، ئەمەلدارلارنىڭ بۇ كۈنلەردىكى پۈتۈن ۋاقتى كەلگەن نامايىشچىلارنى كۈتۈۋېلىش ، ئۇلار بىلەن سۆھبەتلىشىش ، ئۇلارنىڭ تەلەپلىرىنى ئاڭلاش ۋە ئۇلارغا ۋەدە بېرىشلەر بىلەن ئۆتەتتى .

قەشقەر شەھرىدىن ئارقا - ئارقىدىن كەلگەن نارازىلىق تېلېگراممىلىرى ئۈرۈمچى دۇبەن مەھكىمىسى بىلەن ئۆلكىلىك ھۆكۈمەتنى قايمۇقتۇرۇپ قويىدى . بۇنىڭ بىلەن دۇبەن شېڭشىسەي چارىسىز قېلىپ ، ئاخىرى قەشقەر خەلقىگە مەھمۇت سىجاڭ ھازىرچە كەلمىسۇن دەپ جاۋاپ قايتۇرۇشقا مەجبۇر بولدى . گەرچە قەشقەر خەلقىنىڭ تەلەپلىرى بىر قەدەر ئىجازەتكە ئېرىشكەن بولسىمۇ ، لېكىن تېلېگراممىدىكى "ھازىرچە كەلمىسۇن " دېگەن جۈملە مەھمۇت سىجاڭنىڭ ھامان بىر كۈنى ئۈرۈمچىگە چاقىرتىلىپ كېتىدىغانلىقىدىن دېرەك بېرەتتى . شۇڭا خەلقنىڭ ئەندىشىسى تۈگىمىگەنىدى .

بۇ ئەندىشە شۇنىڭ بىلەن يەكۈنلەندىكى ، قانخور شېڭشىسەينىڭ قولىدىن قۇتۇلۇشقا كۆزى يەتمىگەن مەھمۇت سىجاڭ ئارىدىن ئىككى ئاي ئۆتۈپ 1937 - يىلى 4 - ئاينىڭ 2 - كۈنى (جۈمە) ۋەزىيەتنىڭ سىقىشى بىلەن ۋەتەنىدىن ئايرىلىپ چەت ئەلگە چىقىپ كېتىشكە مەجبۇر بولدى . بىراق كەلگۈلۈك مەھمۇت مۇھىتىنىڭ ئۈرۈمچىگە بېرىشىغا قارشىلىق كۆرسەتكەنلەرگە كەلدى

، ئۇلار ھۆكۈمەتكە ۋە ھەربىي بۆيرۇققا قارشى چىققۇچىلار دەپ قارىلىپ ئومۇمىيۈزلۈك جازاغا تارتىلىشقا باشلاندى . ئۇلارنىڭ بىر قىسمى مەھمۇت مۇھىتىنىڭ چەتئەلگە ماڭغان كۈنىنىڭ ئەتىسىدىن باشلاپ قولغا ئېلىنىپ ، ئۇزۇن ئۆتمەيلا تۈرمە مەيدانىدا ئېتىلىپ ئۆلتۈرۈلدى يا تىرىك ئوت قويۇپ كۆيدۈرىۋېتىلدى ، كۆپ قىسمى ئىز - دېرەكسىز يوقىلىپ كەتتى .

ئۇلار گەرچە فاشىستلىق تۈزۈمنىڭ ئاسارىتى ئاستىدا ئەركىنلىكى بوغۇلۇپ ، كىشىلىك ھوقۇقى دەپسەندە قىلىنىپ ، بۇ دۇنيادىن ئېچىنىشلىق ۋىدالاشقان بولسىمۇ ، ئۇلارنىڭ ئىستىقبال سەۋداسىدا قىلغان كۈرەشلىرى تارىخىمىزدا مەڭگۈ ساقلىنىدۇ .

مەنبە " شىنجاڭ تەزكىرىچىلىكى ژۇرنىلى ، 1997 - يىل 3 - سان .

تۈگىدى

بايانات : >>ئۇيغۇر ئېلكىتاب گۇرۇپپىسى<< تۈزۈپ چىققان ھەرقانداق ئېلكىتابنىڭ ئەسلى ماتىرىيالىنىڭ ئاپتورلۇق ھوقۇقى شۇ ماتېرىيال يوللانغان توربەت ھەم شۇ توربەتكە يوللىغۇچى ئاپتورغا مەنسۇپ !!!

>>ئۇيغۇر ئېلكىتاب گۇرۇپپىسى<< تۈزۈپ چىققان ئېلكىتابلار پەقەت ئۆگىنىش ۋە بىرقىسىم پايدىلانغۇچىلارنىڭ ئوقۇپ پايدىلىنىشى ئۈچۈن تورغا يوللاندى ، ئۇنىڭدىن باشقا سودا ئىشلىرى قاتارلىقلارغا ئىشلىتىش مەنئىي قىلىنىدۇ . ئەگەر قانۇنسىز باشقا ساھەلەردە ئىشلىتىلىپ بىرەر ئاقىۋەت كېلىپ چىقسا بارلىق ئاقىۋەتكە شۇ ئىشلەتكۈچى ئۆزى مەسئول بولىدۇ . >>ئۇيغۇر ئېلكىتاب گۇرۇپپىسى<< بۇ جەھەتتە ھېچقانداق مەسئولىيەتنى ئۆز ئۈستىگە ئالمايدۇ !!!!!

يۇقىرىقىلاردىن باشقا >>ئۇيغۇر ئېلكىتاب گۇرۇپپىسى<< تۈزگەن ھەرقانداق ئېلكىتابقا نىسبەتەن پىكىر-تەلەپلىرىڭىز بولسا >>ئۇيغۇر ئېلكىتاب گۇرۇپپىسى<< بىلەن بىۋاستە ئالاقىلاشسىڭىز بولىدۇ .

>>ئۇيغۇر ئېلكىتاب گۇرۇپپىسى<< نىڭ QQ توپى : 55451683

2008 - يىلى 1-ئاينىڭ 29-كۈنى

شەندۈك---جىنەن